Vyjádření k prohlášení Správy NP Šumava *„Kůrovcová kalamita na Šumavě ublížila i podnikatelům a místním lidem“ konstatují vědci* z 19. 10. 2011

Členové Stínové vědecké rady se cítí být povinni reagovat na další prohlášení Správy Národního parku Šumava (viz oficiální stránky Správy NPŠ - www.npsumava.cz), proto uvádějí následující:

Národní park Šumava dostal před 20 lety do vínku rozsáhlé a hluboké lesy, ekologicky na velice dobré úrovni.

Odpověď: Již v osmdesátých letech byly na území NP kůrovcové těžby překračující 400 tis m^3 dříví ročně, což je více než dnes, kdy je, dle názoru vedení NPŠ „kůrovcová kalamita tisíciletí“. V době založení NPŠ, tedy na počátku devadesátých let existovaly známky možných problémů. V šumavských lesích se objevovaly kůrovcové souše, fyziologické znaky smrku ukazovaly na to, že tento strom byl dlouhodobě stresován. Problémy byly zřetelné i v jiných ekosystémech, typickým příkladem mohou být velmi citlivá ledovcová jezera, v nichž vymizela řada druhů známých z první poloviny 20. století. I když imisní zatížení na Šumavě nedosáhlo v 70. - 90. letech 20. století takové úrovně jako v horách na severu ČR, došlo ke změnám v chemismu půd, které měly a dodnes mají za následek ekologickou destabilizaci lesa. Tehdejší stav lze tedy nazvat "klidem před bouří". Zlepšení kvality ovzduší v posledních 20 letech sice umožňuje některé regenerační procesy, není však všemocné. Velký vliv na současnou gradaci lýkožrouta má změna klimatických poměrů.

Namnožením kůrovce a jeho přesunem do dalších částí NPŠ mimo I. zóny a mimo NPŠ je ničeno horní stromové patro, což podstatně zhoršuje podstatné funkce lesa v národním parku (např. funkce vodohospodářské, půdoochranné, zdravotně-hygienické - tj. zejména rekreační, produkce a sběru lesních plodin, klimatické - vázání uhlíku, a další). S tím se zhoršuje kvalita životního prostředí obyvatel a uživatelů daných částí krajiny i mimo NPŠ

Odpověď: Bylo prokázáno, že důsledným prováděním obranných opatření v nárazníkovém pásmu širokém 500 až 1000 m, umístěném po obvodu bezzásahového území lze eliminovat šíření lýkožrouta do okolí. To, že se napadení v současnosti projevuje i v zásahových územích, případně mimo NP Šumava má dvě příčiny - první je nedůslednost obranných opatření v nárazníkovém pásmu, případně na celé ploše zásahových oblastí. Druhá příčina spočívá ve stavu lesů. Jednoduše řečeno, že hospodářské lesy dosud nebyly vychovávány tak, aby byly dostatečně stabilní, což se zvýraznilo v současnosti, když došlo ke změně klimatických poměrů (zvýšení průměrných teplot, výskyt teplotních extrémů, časté epizody sucha, výskyt silnějších větrů).
Bylo prokázáno, že odumřením většiny jedinců stromového patra horské klimaxové smrčiny nedojde k tak výrazné změně hydrologických poměrů, k jaké dojde po vykácení takového porostu. Jinými slovy vodohospodářská funkce lesa je ovlivněna minimálně. Tyto skutečnosti jsou známy již z pokusů v padesátých letech.
Obdobně je tomu u funkce půdoochranné. Při těžbě dojde k porušení přízemní vegetace a půdního povrchu, nastartují se erozní procesy. K těmto změnám nedochází při nenarušeném samovolném vývoji spojeném s odumřením stromového patra.
Skutečné studie k ovlivnění rekreační funkce nebyly dosud provedeny. Vychází se pouze z nepodložených předpokladů. Pokles návštěvnosti probíhá ve většině oblastí ČR, je například znám i v Krkonoších.
Produkce lesních plodin bude ovlivněna přibližně stejně v případě rozpadu stromového patra, jako v případě tvorby holiny (je možno, že v tomto případě bude ovlivnění ještě větší).
Vázání uhlíku bude jednoznačně nejvyšší v případě, že horská smrčina se po rozpadu ponechá samovolnému vývoji. Regenerace ekosystému probíhá rychleji, dojde tedy k rychlejšímu nárůstu biomasy a není poškozena půda, která je hlavním rezervoárem uhlíku v lesním ekosystému. Propad v zásobě uhlíku v ekosystému není tak hluboký, jako v případě holiny. Ve srovnání s ekosystémem se souvislým (dospělým) stromovým patrem, je regenerující se, samovolnému vývoji ponechaný ekosystém dlouhodobě schopen vázat mnohem více uhlíku.
Snížení kvality životního prostředí obyvatel a uživatelů daných částí krajiny je mýtus. Dojde-li k narušení lesů (resp. lesních porostů) mimo bezzásahové území a jeho nárazníkové pásmo, pak za to nese zodpovědnost místí hospodář, protože prováděl špatné či nedostatečné zásahy (obranná opatření). To platí jak pro zásahová území v NPŠ, tak mimo NPŠ.

Dále je potřebné se vyjádřit k tomu, z prohlášení jakých osob v současnosti Správa NPŠ čerpá podklady pro svá vyjádření a své rozhodování. Správa NPŠ si pouze cíleně vybírá lidi, které označuje za "odborníky", ostatní

naprosto ignoruje, jejich názorů si nevšímá. Přitom ochrana přírody je celosvětově zaštiťována biologickými obory, ale Správa NPŠ nebere v potaz žádné názory jediného takto orientovaného pracoviště v ČR - v jejich "panelu" není žádná přírodovědecká fakulta, není tam jediné pracoviště Akademie věd. Je samozřejmostí, že na takových pracovištích, kde se aplikuje pluralita názorů, může být někdo s názorem odlišným, případně se může někdo vyjadřovat způsobem, který lze snadno zastánci současného vedení Správy NPŠ a aplikace zásahů proti lýkožroutu překroutit. Správa NPŠ tedy může zdánlivě argumentovat nejednotností své opozice, ale to hraje spíš v prospěch opozičních názorů, neboť ty vycházejí z široké odborné diskuse.

v Praze, 14. 10. 2011

Ing. Karel Matějka, CSc.
člen Stínové vědecké rady NP Šumava